

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 261/2012-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 19. júna 2012 predbežne prerokoval sťažnosť M. B., G., zastúpeného advokátom JUDr. L. M., P., Česká republika, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva nebyť stíhaný za čin, za ktorý už bol právoplatne odsúdený alebo oslobodený spod obžaloby, podľa čl. 50 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, práva nebyť opakovane súdený alebo trestaný podľa čl. 4 ods. 2 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva slobodne prejavovať náboženstvo a vieru podľa čl. 24 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, slobody náboženského vyznania podľa čl. 15 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a slobody myslenia, svedomia a náboženstva podľa čl. 9 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 18 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, základného práva nebyť nútený vykonávať vojenskú službu podľa čl. 25 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 15 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, práva nebyť podrobovaný donucovaniu narušujúcemu slobodu vyznávať alebo prijať náboženstvo podľa čl. 18 ods. 2 a 3 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach a čl. 1 a čl. 4 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd uznesením Krajského súdu v Trenčíne č. k. 23 Tos/24/2012-55 z 22. marca 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. B. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. apríla 2012 doručená sťažnosť M. B. (ďalej len „sťažovateľ“), v petite ktorej namietal porušenie svojich základných práv zaručených v čl. 24 ods. 2 (v úvodnej časti sťažnosti označuje čl. 24 ods. 1, pozn.), čl. 25 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 5 a 6 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 1, čl. 4, čl. 15 ods. 1 a 3 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práv zaručených čl. 6 ods. 1 a čl. 9 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), čl. 4 ods. 2 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „protokol č. 7“) a čl. 18 ods. 1 až 3 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „pakt“) uznesením Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 23 Tos/24/2012-55 z 22. marca 2012 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že rozsudkom Vojenského obvodového súdu Prešov (ďalej len „vojenský súd“) sp. zn. 2 T 311/96 z 21. novembra 1996 v spojení s uznesením Vyššieho vojenského súdu v Trenčíne (ďalej len „vyšší vojenský súd“) sp. zn. 2 To/244/96 z 28. januára 1997 bol sťažovateľ uznaný vinným zo spáchania trestného činu nenastúpenia služby v ozbrojených silách podľa § 269 ods. 1 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon účinný do 31. decembra 2005 (ďalej len „Trestný zákon“) a bol mu uložený trest odňatia slobody v trvaní 12 mesiacov nepodmienečne v I. nápravnovýchovnej skupine. Dôvodom odsúdenia bola skutočnosť, že sťažovateľ kvôli svojmu náboženskému presvedčeniu svedka Jehovovho odmietol vykonať vojenskú základnú službu. Na návrh sťažovateľa bola uznesením Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) č. k. 1 Nt 17/2011-43 z 2. decembra 2011 povolená obnova konania a rozsudok vojenského súdu, rovnako ako všetky ďalšie obsahovo nadväzujúce rozhodnutia boli zrušené. Proti uzneseniu okresného

súdu podal sťažnosť vojenský prokurátor. Uznesením krajského súdu č. k. 23 Tos 24/2012-55 z 22. marca 2011 bolo uznesenie okresného súdu zrušené a sťažovateľov návrh bol zamietnutý.

Podľa názoru sťažovateľa boli napadnutým uznesením závažným spôsobom porušené jeho ústavné práva. Keďže vo veci nemôže podať dovolanie, nemá inú možnosť, len podať ústavnú sťažnosť. V okolnostiach prípadu sťažovateľ považuje za podstatné, že aj keď v dobe sťažovateľovho odsúdenia platil čl. 15 ods. 3 listiny a čl. 25 ods. 2 ústavy, vykonávacie predpisy stanovovali na podanie vyhlásenia o odoprení vojenskej služby „absolútne nevratnou trícetidennú lhútu, jejíž zmeškání vedlo k doživotní diskvalifikaci z práva na odeprení vojenské služby“. Dôsledkom takejto právnej úpravy tak podľa sťažovateľa bola kriminalizácia osôb, ktoré z nejakých dôvodov lehotu zmeškali, ale pevne sa pridržali svojho presvedčenia. Protiústavnosť takejto právnej úpravy mal konštatovať aj Ústavný súd Českej republiky vo svojom náleze sp. zn. PL. ÚS 18/98. Sťažovateľ ďalej považuje za jadro sporu výklad čl. 4 ods. 2 protokolu č. 7, kde je garantované právo na znovuotvorenie prípadu, pokiaľ vyvstanú nové skutočnosti alebo sa preukáže podstatná vada predchádzajúceho konania. Krajský súd to «v napadeném rozhodnutí vysvětluje tak, že takové právo existuje, ale že jde pouze o „mimořádné opravné prostředky“ (čl. 50 odst. 5 Ústavy), z nichž podle platného trestního řádu připadá v úvahu v případě

- a) procesních a hmotněprávních vad dovolání a*
- b) skutečností či nových důkazů obnova řízení.*

Možnosť ad a) je ale fakticky nerealizovateľná, neboť stěžovatel dovolání v roce 1991 dát nemohl. V té době dovolání totiž nebylo v trestním řádu zakotveno. A nemůže ho dát ani nyní, neboť tříletá lhůta k jeho podání již dávno uplynula. (§ 370 odst. 2 trestního rádu)

O možnosti ad b) pak stížnostní soud tvrdí, že pro ni nejsou splněny předpoklady.

Pokud jde o stížnost pro porušení zákona, v napadeném rozhodnutí se uvádí, že lhůta „už byla zmeškaná“. Stěžovatel ovšem připomíná, že současný trestní řád č. 301/2005 Z. z. stížnost pro porušení zákona nezná a předchozí trestní řád č. 141/1961 Sb. její podání neumožňoval stěžovateli. Ten k ní mohl pouze dát podnět, což učinil, avšak byl odmítnut. (Viz příložené sdělení Generální prokuratury SR ze dne 26. 2. 2004 č. j. Pz 1003/04-18.)

Jinými slovy, stížnostní soud podmínky pro aplikaci čl. 4 odst. 2 Protokolu interpretuje tak, že nápravu vadného rozhodnutí fakticky znemožňuje.

Tím ovšem dochází k porušení čl. 4 odst. 4 Listiny, neboť vykládat nějaké ustanovení tak, že není možné ho prakticky aplikovat, znamená nešetřit podstatu a smysl základních práv a svobod. Zároveň dochází k porušení čl. 50 odst. 5 Ústavy a čl. 4 odst. 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě.

V napadeném usnesení se připouští, že podle § 394 odst. 4 trestního rádu by novou skutečností mohlo být relevantní rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, avšak muselo by se jednat přímo o rozhodnutí ve věci stěžovatele. Krajský soud v napadeném rozhodnutí tvrdí, že soud prvního stupně si svým rozhodnutím „prakticky předčasné, „přivlastnil“ kompetence“ Evropského soudu pro lidská práva.

K tomu stěžovatel uvádí, že jeho věc je plně srovnatelná s kauzami, o nichž rozhodl Evropský soud pro lidská práva, a není důvod, aby stěžovatel byl v horším postavení. Důležité jsou totiž právní principy vyřčené v rozsudku Evropského soudu pro lidská práva.

Jestliže ve srovnatelných případech došlo k porušení čl. 9 Úmluvy, došlo k stejnému porušení i v případě stěžovatele...

Stěžovatel má za to, že z těchto rozsudků je třeba vyvodit praktické závěry a ne počínat si jako arménské úřady, které navzdory těmto rozsudkům nadále odmítají ve srovnatelných věcech odsouzení zrušit a nadále ze stejných důvodů vězní 58 dalších mužů...

Stěžovatel namítá porušení čl. 9 Úmluvy.

Tomu ve slovenských poměrech odpovídá i porušení práva na svobodu svědomí a náboženského vyznání a související právo na odeřpení vojenské služby podle čl. 15 odst.1, 3 Listiny, čl. 24 odst. 1. čl. 25 odst. 2 Ústavy a čl. 18 odst. 1-3 Paktu.»

Sřařovatelř pripomína, že rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva, na ktoré v sřařnosti poukazuje, prekonalí doterajřiu judikatúru ústavného súdu. Následne sřařovatelř poukazuje na viacero rozhodnutí Okresného súdu Bratislava I a okresného súdu, ktorými došlo k zrušeniu pôvodných rozsudkov v obdobných prípadoch pre ich nezákonnosť. Sřařovatelř je toho názoru, že «pokud jemu obnova řízení byla odeřpena, zatímco ve srovnatelných případech jiných slovenských obřanu byla povolená, pak to znamená porušení práva na rovnost osob ve shodném právním postavení, a tudíž porušení čl. 1 Listiny, a to při současném porušení čl. 4 odst. 2 Protokolu č. 7 k Úmluve.

Zatímco ve... uvedených případech soudy navrhovatelům poskytly ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 46 odst. 1 Ústavy, Krajský soud Trenčín ochranu stěžovateli

neposkytl, a tím porušil tato ustanovení a také právo na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy...

Stěžovatel k této problematice připomíná též dvě rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR:

Slovenský občan F. B. byl ze stejného důvodu jako stěžovatel odsouzen v roce 1959 a částečně byl rehabilitován v roce 1992. Šlo o jediné odsouzení, tudíž zásada „ne bis in idem“ zde nehrála roli. F. B. však chtěl dosáhnout úplné rehabilitace, a proto podal návrh na povolení obnovy řízení. Návrhu vyhověl Okresní soud Hradec Králové usnesením ze dne 15. 12. 2000 sp. zn. Nt 1710/99, avšak ministr spravedlnosti ČR proti tomuto rozhodnutí podal stížnost pro porušení zákona s tím, že náprava je možná pouze cestou stížnosti pro porušení zákona. Nejvyšší soud ČR však ministrovu stížnost zamítl usnesením ze dne 3. 7. 2001 sp. zn. 7 Tz 140/2001, neboť právě obnova řízení umožňuje, aby ve smyslu článku 38 odst. 2 Listiny a článku 6 odst. 1 Úmluvy byla navrhovatelova „záležitost... spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem“.

Český občan R. R. byl ze stejného důvodu jako stěžovatel odsouzen v roce 1988. Podání návrhu na přezkumné řízení podle zákona č. 119/1990 Sb. zmeškal a návrh na vrácení lhůty soud v roce 1993 zamítl. Ani zde nešlo o zásadu „ne bis in idem“. Usnesením Okresního soudu Olomouc ze dne 5. 12. 2001 sp. zn. Nt 225/2001 byla ve věci povolena obnova řízení, avšak ministr spravedlnosti ČR i v tomto případě podal stížnost pro porušení zákona. Ministr namítal, že náprava vadného rozhodnutí byla možná „pouze v řízení podle zákona č. 119/1990 Sb.“. Nejvyšší soud ČR i v tomto případě ministrovu stížnost zamítl, a to usnesením ze dne 20. 8. 2003 sp. zn. 4 Tz 99/2003, v němž vysvětlil, že podle článku 4 odst. 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě je předpokladem pro povolení obnovy řízení „podstatná vada v předešlém řízení“, přičemž „nejde jen o vadu řízení, tedy vadu procesní, ale též o vadu hmotněprávní, k níž v předešlém řízení došlo... Podmínky obnovy řízení z pohledu Protokolu č. 7 jsou tedy širší než ty, které jsou uvedeny v existujícím českém trestním řádu v ustanovení § 278 odst. 1 tr. ř. a za této situace má Nejvyšší soud zato, že povolení obnovy řízení tak v posuzovaném případě požadavkům stanoveným čl. 4 odst. 2 citovaného protokolu č. 7 plně konvenuje.».

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd v jeho veci vydal toto rozhodnutie:

„I. Usnesením Krajského soudu Trenčín ze dne 22. 3. 2012 č. j. 23 Tos/24/2012-55 bylo porušeno právo stěžovatele na

- *spravedlivý proces podľa čl. 6 odst. 1 Úmluvy;*
- *šetrení základných práv a slobôd podľa čl. 4 ods. 4 Listiny;*
- *sudní ochranu podľa čl. 36 ods. 1 Listiny a čl. 46 odst. 1 Ústavy;*
- *znovuotevrení prípadu podľa čl. 4 odst. 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě;*
- *rovnost podľa čl. 1 listiny;*
- *odepření vojenské služby z důvodu svědomí a náboženského vyznání podle čl. 15 odst. 3 Listiny a čl. 25 odst. 2 Ústavy;*
- *svobodu svědomí a náboženského vyznání podle čl. 18 odst. 1-3 Paktu, čl. 15 odst. 1 Listiny a čl. 24 odst. 2 Ústavy a čl. 9 Úmluvy.*

II. Usnesení Krajského soudu Trenčín ze dne 22. 3. 2012 č. j. 23 Tos/24/2012-55 se zrušuje.

III. Stěžovateli se přiznává přiměřené zadostiučinění ve výši 1.000,- Euro, které je Krajský soud Trenčín povinen vyplatit k rukám stěžovatele do dvou měsíců od doručení tohoto nálezu.

IV. Stěžovateli se podle advokátního tarifu přiznávají náklady právního zastupování, které je Krajský soud Trenčín povinen vyplatit na účet právního zástupce stěžovatele...“.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom

ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť aj absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav, a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05).

Z týchto hľadísk pristúpil ústavný súd aj k posúdeniu napadnutého uznesenia krajského súdu. V odôvodnení napadnutého uznesenia č. k. 23 Tos 24/2012-55 z 22. marca 2012, ktorým bolo uznesenie okresného súdu č. k. 1 Nt/17/2011-43 z 2. decembra 2011 zrušené a návrh sťažovateľa na povolenie obnovy konania smerujúci proti právoplatnému rozsudku vojenského súdu sp. zn. 2 T/311/96 z 21. novembra 1996 v spojení s uznesením vyššieho vojenského súdu sp. zn. 2 To/244/96 z 28. januára 1997 bol zamietnutý, krajský súd uviedol:

«Podľa názoru krajského súdu ustanovenie čl. 4 ods. 2 Protokolu č. 7 vyššie citovaného Dohovoru vyjadruje možnosť obnovy konania, ako výnimky z ods. 1 vyššie citovaného ustanovenia a neprípustnosti stíhania a potrestania, ak v tej istej veci už bolo právoplatne rozhodnuté. Predmetné ustanovenie Dohovoru pod pojmom obnova konania, nemá na mysli len obnovu konania v zmysle nášho Tr. por. (vrátane Tr. por. účinných do 31. 12. 2005), ale obnovu konania všeobecne, z dôvodov jednak skutkových alebo procesných. Takto formulovanej možnosti „otvorenia“ právoplatne skončenej veci bol potom daný výraz aj v Ústave Slovenskej republiky, kde v čl. 50 ods. 5 sa používa pojem „mimoriadne opravné prostriedky“.

Ďalej je potrebné poukázať na to, že citované ustanovenie Dohovoru výslovne odkazuje na zákon a Trestný poriadok príslušného štátu, pričom v Tr. por. je daný tomuto výraz v ustanoveniach o mimoriadnych opravných prostriedkoch - 8. hlava III. časti Tr. por., kde najmä procesné vady a hmotnoprávne vady, vrátane väd týkajúcich sa trestu, môžu byť dôvodom na dovolanie (predtým sťažnosť pre porušenie zákona) a až skutkové vady v prípade nových skutočností, alebo dôkazov týkajúce sa ako výroku o vine tak, aj výroku o treste, môžu byť podmienky pre obnovu konania.

Pod pojmom podstatná chyba v predchádzajúcom konaní nemožno mať na mysli použitie nesprávnej právnej kvalifikácie na základe nesprávneho právneho názoru, hoci by to aj vyplývalo z nesprávnej aplikácie do úvahy prichádzajúcich predpisov, vrátane medzinárodných dohôd. Iný výklad by bol v rozpore s podmienkami obnovy konania podľa § 394 ods. 1 Tr. por. Tu je potrebné súčasne poukázať na ustanovenie § 394 ods. 4 Tr. por., podľa ktorého skutočnosťou skôr neznámou je aj rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorého rozhodnutím prokurátora alebo súdu Slovenskej republiky, alebo v konaní, ktoré mu prechádzalo, boli porušené základné ľudské práva alebo slobody obvineného, ak negatívne dôsledky tohto ustanovenia nemožno inak napraviť. Súd prvého stupňa si svojím rozhodnutím prakticky predčasne „osvojil“ kompetencie tohto Európskeho súdu, pričom v konaní o obnove konania negatívne dôsledky vyššie uvedených súdnych rozhodnutí, nemožno inak napraviť.

Obnova konania, ako jeden z mimoriadnych opravných prostriedkov sa podľa § 394 ods. 1 Tr. por. povolí na základe zistenia nových skutočností alebo dôkazov súdu skôr neznámych. V rámci konania o návrhu na obnovu konania preto súd nie je oprávnený skúmať procesnú správnosť pôvodného postupu konania ani správnosť pôvodných právnych záverov. Výnimka je prípustná len podľa § 394 ods. 4, 5 Tr. por. (rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré sa však podľa názoru krajského súdu musí týkať predmetnej veci a odsúdeného a právoplatný rozsudok o tom, že policajt, prokurátor, sudca alebo prísediaci v pôvodnom konaní porušením povinností spáchali trestný čin). Navyiac v dobe keď súd rozhodoval o vine odsúdeného, boli súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky aj Listina základných práv a slobôd ako aj Dohovor, dokonca s prednosťou pred vnútroštátnym poriadkom. Pokiaľ súd rozhodol v rozpore s týmito právnymi normami, tento nedostatok už nie je možné napraviť prostredníctvom obnovy konania, ak už bola zmeškaná lehota na podanie sťažnosti pre porušenie zákona.»

1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva nebyť stíhaný za čin, za ktorý už bol právoplatne odsúdený alebo oslobodený spod obžaloby podľa čl. 50 ods. 5 ústavy a práva nebyť opakovane súdený alebo trestaný podľa čl. 4 ods. 2 protokolu č. 7

Podľa čl. 46 ods.1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 50 ods. 5 ústavy nikoho nemožno trestne stíhať za čin, za ktorý bol už právoplatne odsúdený alebo oslobodený spod obžaloby. Táto zásada nevylučuje uplatnenie mimoriadnych opravných prostriedkov.

Podľa čl. 4 ods. 1 protokolu č. 7 nikoho nemožno stíhať alebo potrestať v trestnom konaní podliehajúcim právomoci toho istého štátu za trestný čin, za ktorý už bol oslobodený alebo odsúdený konečným rozsudkom podľa zákona a trestného poriadku tohto štátu.

Podľa čl. 4 ods. 2 protokolu č. 7 ustanovenia predchádzajúceho odseku nie sú na prekážku obnove konania podľa zákona a trestného poriadku príslušného štátu, ak nové alebo novoodhalené skutočnosti alebo podstatná chyba v predchádzajúcom konaní mohli ovplyvniť rozhodovanie vo veci.

Z citovanej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia vyplýva, že pre zamietnutie návrhu na povolenie obnovy konania bolo pre krajský súd podstatné, že neboli zistené nové skutočnosti alebo nové dôkazy, ktoré by boli konajúcim všeobecným súdom predtým neznáme. Za skutočnosť skôr neznámu by krajský súd považoval rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) len v tom prípade, ak by sa takéto rozhodnutie týkalo „*predmetnej veci a odsúdeného*“. Za skutočnosť skôr neznámu, ktorá by odôvodňovala povolenie obnovy konania však krajský súd nepovažoval rozhodnutia ESLP vydané v iných prípadoch a týkajúcich sa iných odsúdených.

Krajským súdom formulované dôvody, na základe ktorých bol návrh sťažovateľa na povolenie obnovy konania zamietnutý, považuje ústavný súd za zákonné a ústavne akceptovateľné. Zároveň je potrebné poukázať aj na skutočnosť, že sťažovateľ nenamieta nesprávny procesný postup krajského súdu, resp. porušenie konkrétnych procesných práv, namieta len nesprávnosť právnych záverov, pre ktoré krajský súd jeho návrh na povolenie obnovy trestného konania zamietol. Ústavný súd však v zhode so svojou judikatúrou zdôrazňuje, že samotné nestotožnenie sa sťažovateľa s právnym názorom krajského súdu nemôže samo osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným.

Prípadný zásah ústavného súdu spočívajúci v nahradení právneho názoru krajského súdu je možné realizovať len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, v zmysle ustálenej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam.

Takýto zásah ústavného súdu by však v uvedenom prípade nebol dôvodný, pretože výklad krajského súdu o tom, že v danom prípade povolenie obnovy konania do úvahy neprichádza, vychádza z podmienok ustanovených v platnom procesnom predpise (zákon

č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov; ďalej len „Trestný poriadok“). Sťažovateľ totiž má v zmysle čl. 50 ods. 5 ústavy garantované právo na uplatnenie mimoriadnych opravných prostriedkov len v súlade so zákonom, pokiaľ teda v tom-ktorom prípade nie sú splnené podmienky na konania o mimoriadnom opravnom prostriedku, potom zamietnutie návrhu na obnovu konania nemôže spôsobiť porušenie základného práva podľa čl. 50 ods. 5 ústavy. Na tom nič nemení ani argumentácia sťažovateľa v tom smere, že dovolanie nemohol podať vzhľadom na to, že v čase jeho odsúdenia rozsudkom vojenského súdu sp. zn. 2 T 311/96 z 21. novembra 1996 v spojení s uznesením vyššieho vojenského súdu sp. zn. 2 To 244/96 z 28. januára 1997 takýto mimoriadny opravný prostriedok nemal možnosť podať. Z podmienok povolenia obnovy konania ustanovených v § 394 až § 395 Trestného poriadku totiž nevyplýva, že tento mimoriadny opravný prostriedok možno uplatniť v prípade, ak nebolo možné vo veci podať dovolanie, ale len vtedy, ak vyjdú najavo skutočnosti alebo dôkazy súdu skôr neznáme, ktoré by mohli samy osebe alebo v spojení s inými skutočnosťami a dôkazmi už skôr známymi odôvodniť iné rozhodnutie o vine, prípadne o treste.

Rozhodnutie krajského súdu nesignalizuje ani porušenie práva nebyť opakovane súdený alebo trestaný podľa čl. 4 ods. 2 protokolu č. 7, ktorého porušenie považuje sťažovateľ za kľúčové, keďže podobne ako v prípade sťažovateľom označeného základného práva podľa čl. 50 ods. 5 ústavy, aj právo vyplývajúce z čl. 4 ods. 2 protokolu č. 7 umožňuje povolenie obnovy konania „podľa zákona a trestného poriadku štátu“. Ak teda nie sú splnené zákonom ustanovené podmienky na povolenie obnovy konania, nie je možné uvažovať ani o porušení tohto práva vyplývajúceho z protokolu č. 7.

Sťažovateľ v súvislosti s napadnutým uznesením krajského súdu vo svojej sťažnosti poukazuje aj na iné rozhodnutia Okresného súdu Bratislava I a okresného súdu, ako aj na rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky, ktoré podľa jeho názoru preukazujú skutočnosť, že *„jemu obnova řízení byla odepřena, zatímco ve srovnatelných případech jiných slovenských občanů byla povolena“*. V tejto súvislosti ústavný súd považuje za potrebné ku sťažovateľom namietanej existencii obsahovo odlišnej judikatúry všeobecných súdov uviesť, že nie je úlohou ústavného súdu zjednocovať rozhodovaciu prax všeobecných súdov (I. ÚS 199/07, I. ÚS 18/08, II. ÚS 152/2011).

Podľa názoru ústavného súdu z uvedeného vyplýva, že sťažovateľom napadnutý právny výklad krajského súdu nevykazuje nedostatky, ktoré by odôvodňovali záver o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva nebyť stíhaný za čin, za ktorý už bol právoplatne odsúdený alebo oslobodený spod obžaloby podľa čl. 50 ods. 5 ústavy a práva nebyť opakovane súdený alebo trestaný podľa čl. 4 ods. 2 protokolu č. 7, a vzhľadom na to bolo potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

2. K namietanému porušeniu základného práva slobodne prejavovať náboženstvo a vieru podľa čl. 24 ods. 2 ústavy, slobody náboženského vyznania podľa čl. 15 ods. 1 listiny a slobody myslenia, svedomia a náboženstva podľa čl. 9 dohovoru a čl. 18 ods. 1 paktu, základného práva nebyť nútený vykonávať vojenskú službu podľa čl. 25 ods. 2 ústavy a čl. 15 ods. 3 listiny a práva nebyť podrobovaný donucovaniu narušujúcemu slobodu vyznávať alebo prijať náboženstvo podľa čl. 18 ods. 2 a 3 paktu

Podľa čl. 24 ods. 2 ústavy každý má právo slobodne prejavovať svoje náboženstvo alebo vieru buď sám, buď spoločne s inými, súkromne alebo verejne, bohoslužbou, náboženskými úkonmi, zachovávaním obradov alebo zúčastňovať sa na jeho vyučovaní.

Podľa čl. 25 ods. 2 ústavy nikoho nemožno nútiť, aby vykonával vojenskú službu, ak je to v rozpore s jeho svedomím alebo náboženským vyznaním. Podrobnosti ustanoví zákon.

Podľa čl. 15 ods. 1 listiny sloboda myslenia, svedomia a náboženského vyznania je zaručená. Každý má právo zmeniť svoje náboženstvo alebo vieru alebo byť bez náboženského vyznania.

Podľa čl. 15 ods. 3 listiny nikoho nemožno nútiť, aby vykonával vojenskú službu, ak je to v rozpore s jeho svedomím alebo s jeho náboženským vyznaním. Podrobnosti ustanoví zákon.

Podľa čl. 9 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženského vyznania; toto právo zahŕňa slobodu zmeniť svoje náboženské vyznanie alebo presvedčenie, ako aj slobodu prejavovať svoje náboženské vyznanie alebo presvedčenie sám alebo spoločne s inými, či už verejne alebo súkromne, bohoslužbou, vyučovaním, vykonávaním náboženských úkonov a zachovávaním obradov.

Podľa čl. 9 ods. 2 dohovoru sloboda prejavovať náboženské vyznanie a presvedčenie môže podliehať len obmedzeniam, ktoré sú ustanovené zákonmi a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme verejnej bezpečnosti, ochrany verejného poriadku, zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

Podľa čl. 18 ods. 1 paktu každý má právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva. Toto právo zahŕňa v sebe slobodu vyznávať alebo prijať náboženstvo alebo vieru podľa vlastnej voľby a slobodu prejavovať svoje náboženstvo alebo vieru sám alebo spoločne s inými či už verejne alebo súkromne, vykonávaním náboženských úkonov, bohoslužbou, zachovávaním obradov a vyučovaním.

Podľa čl. 18 ods. 2 paktu nikto nesmie byť podrobený donucovaniu, ktoré by narušovalo jeho slobodu vyznávať alebo prijať náboženstvo alebo vieru podľa svojej vlastnej voľby.

Podľa čl. 18 ods. 3 paktu sloboda prejavovať náboženstvo alebo vieru sa môže podrobiť len takým obmedzeniam, aké predpisuje zákon a ktoré sú nevyhnutné na ochranu verejnej bezpečnosti, poriadku, zdravia alebo morálky alebo základných práv a slobôd iných.

V súvislosti s namietaným porušením označených práv ústavný súd pripomína svoju stabilizovanú judikatúru (napr. II. ÚS 78/05, IV. ÚS 301/07, I. ÚS 150/09), ktorej súčasťou je aj právny názor, že všeobecný súd v zásade nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprocenčné princípy zaručené v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. O prípadnom porušení týchto základných práv by bolo

možné v zásade uvažovať vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého z uvedených práv zakotvujúcich tieto ústavnoprocenčné princípy, resp. v spojení s ich porušením.

Ústavný súd ani nenachádza vecnú súvislosť medzi obsahom namietaného uznesenia krajského súdu a právami sťažovateľa vyplývajúcimi z čl. 24 ods. 2 ústavy, čl. 15 ods. 1 listiny, čl. 9 ods. 1 a 2 dohovoru a čl. 18 ods. 1 paktu, ktorých obsahom je v ich podstate zaručenie práva jednotlivca na slobodu myslenia, svedomia a náboženského vyznania vrátane práva prejavovať svoju vieru. Inými slovami, ústavný súd nezistil, že by napadnutým uznesením bola porušená sloboda náboženského vyznania, ako táto vyplýva z označených ustanovenia ústavy, listiny, dohovoru a paktu.

Vo vzťahu k sťažovateľom namietanému porušeniu práv zaručených v čl. 25 ods. 2 ústavy, čl. 15 ods. 3 listiny a čl. 18 ods. 2 až 3 paktu ústavný súd uvádza, že v danom prípade bola sloboda svedomia a náboženského vyznania sťažovateľa obmedzená na základe zákona a o tomto obmedzení nemožno tvrdiť, že by bolo úplne neospravedliteľné záujmom štátu na zabezpečení jeho obranyschopnosti a zachovaní verejného poriadku, a teda sledovalo legitímny cieľ (obdobne II. ÚS 342/06). Ústavný súd aj v inom podobnom prípade (v ktorom však k odsúdeniu za trestný čin nenastúpenia služby v ozbrojených silách došlo ešte v roku 1981) vo vzťahu k slobode svedomia uviedol, že relevantná časť práva platného v čase rozhodovania o vine a treste nevykazuje ani podľa vtedy platných medzinárodných štandardov znaky neznesiteľnej nespravodlivosti, ktoré by sudy dnes mohli a museli zohľadniť, a to aj s poukazom na to, že v tom čase ani všetky členské štáty Rady Európy neumožňovali vykonať namiesto vojenskej služby civilnú službu (napr. Švajčiarsko) a trestnoprávny postih za nenastúpenie vojenskej služby bol zavedený aj v týchto krajinách (pozri III. ÚS 165/05).

Ústavný súd v tomto kontexte poukazuje na to, že podrobnosti o spôsobe realizácie základného práva nebyť nútený vykonávať vojenskú službu, ak je v rozpore s jeho svedomím alebo náboženským vyznaním, ako je zakotvené v čl. 25 ods. 2 ústavy a čl. 15 ods. 3 listiny, ustanovuje zákon. Pokiaľ v súvislosti s uplatnením označených základných práv sťažovateľ nespĺnil podmienky ustanovené zákonom, ktorý v danom čase upravoval

výkon tohto práva, a z toho dôvodu bol v demokratickej spoločnosti ústavne akceptovateľným spôsobom sankcionovaný, nemôže sa úspešne domáhať zrušenia právoplatného rozhodnutia s poukazom na porušenie týchto základných práv.

Pokiaľ ide o sťažovateľovu argumentáciu o neústavnosti právneho predpisu vydaného na vykonanie základného práva podľa čl. 25 ods. 2 ústavy a čl. 15 ods. 3 listiny, ústavný súd uvádza, že právo odoprieť výkon vojenskej služby a nahradiť ju výkonom civilnej služby bolo upravené v § 2 zákona č. 18/1992 Zb. o civilnej službe v znení neskorších predpisov (ďalej len „skorší zákon o civilnej službe“), respektíve od 4. októbra 1995 v § 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 207/1995 Z. z. o civilnej službe a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, zákona Slovenskej národnej rady č. 83/1991 Zb. o pôsobnosti orgánov Slovenskej republiky pri zabezpečovaní politiky zamestnanosti v znení neskorších predpisov a zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov. V konaní pred ústavným súdom o súlade právnych predpisov bol posudzovaný len súlad § 2 ods. 1 a 2 skoršieho zákona o civilnej službe, pričom znenie § 2 ods. 1 písm. b) uvedeného zákona bolo vyhlásené za nesúladné s čl. 12 ods. 1, čl. 13 ods. 3 a čl. 25 ods. 2 ústavy, len pokiaľ sa vzťahovalo na odvody uskutočnené pred 16. januárom 1992, odvedenec požiadal o odklad vojenskej základnej služby a dôvody jej odkladu pominuli pred 16. januárom 1992 (PL. ÚS 6/94). V ostatnom bolo znenie § 2 ods. 1 a 2 skoršieho zákona o civilnej službe posúdené ústavným súdom ako súladné s čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 13 ods. 1, čl. 24 ods. 1 a čl. 25 ods. 2 ústavy, keď v uznesení sp. zn. PL. ÚS 18/95 z 24. mája 1995 ústavný súd vyslovil názor, že za porušenie ústavného práva vyplývajúceho z čl. 25 ods. 2 a čl. 24 ods. 1 ústavy nie je možné považovať tú skutočnosť, že oprávnená osoba sa domáha právne relevantných účinkov verejného prejavu svojho zmýšľania mimo zákonom stanovenej lehoty (PL. ÚS 18/95).

Ústavný súd už judikoval, že platná a účinná zákonná právna norma nie je čosi, čo je k dispozícii orgánom ju aplikujúcim. Tieto orgány sú právnou normou povinné aplikovať. V teórii ústavného práva i v slovenskom ústavnom systéme sa uplatňuje tzv. prezumpcia ústavnosti právnych noriem, čo znamená, že na účinnú právnu normu sa orgán ju aplikujúci

musí pozerat' ako na súladnú s ústavou dovtedy, kým ústavný súd predpísaným spôsobom nevysloví jej neústavnosť (mutatis mutandis III. ÚS 274/07). Pokiaľ v okolnostiach prípadu všeobecné súdy posudzovali prípad sťažovateľa podľa právnej úpravy civilnej služby platnej a účinnej v čase spáchania skutku a táto právna úprava nebola v konaní o súlade právnych predpisov vyhlásená za neústavnú, postupovali ústavne konformným spôsobom a v súlade s princípmi právneho štátu.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd nenachádza relevantnú príčinnú súvislosť ani medzi napadnutým uznesením krajského súdu a sťažovateľom označenými právami vyplývajúcimi z čl. 25 ods. 2 ústavy, čl. 15 ods. 3 listiny a čl. 18 ods. 2 a 3 paktu, a keďže nezistil porušenie označených práv, sťažnosť aj v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

3. K namietanému porušeniu čl. 1 a čl. 4 ods. 4 listiny

Podľa čl. 1 listiny ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.

Podľa čl. 4 ods. 4 listiny pri používaní ustanovení o medziach základných práv a slobôd musí sa dbať na ich podstatu a zmysel. Také obmedzenia nemožno zneužívať na iné účely, než na ktoré boli ustanovené.

V posudzovanom prípade sa sťažovateľ domáha aj vyslovenia porušenia čl. 1 a čl. 4 ods. 4 listiny, ktoré však neobsahujú garanciu konkrétneho základného práva a slobody, ale sú akýmsi základnými či všeobecnými ustanoveniami limitujúcimi zásahy štátu vo vzťahu k nositeľom základných práv a slobôd. V nadväznosti na uvedené treba konštatovať, že v prípade sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje vždy o porušení konkrétneho základného práva alebo slobody zakotveného v druhej hlave ústavy, prípadne práva zaručeného medzinárodnými zmluvami o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Z uvedeného teda vyplýva, že porušenie iného článku ústavy, prípadne listiny možno podaním individuálnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy namietat' len v spojení s namietaným porušením už konkrétneho označeného základného práva alebo slobody

(obdobne napr. II. ÚS 167/04, III. ÚS 300/06, III. ÚS 224/08). Keďže porušenie sťažovateľom označených práv (čl. 24 ods. 2, čl. 25 ods. 2, čl. 46 ods. 1, čl. 50 ods. 5 ústavy, čl. 6 ods. 1 a čl. 9 dohovoru, čl. 15 ods. 1 a 3, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 18 ods. 1 až ods. 3 paktu) zistené nebolo, nie je možné ani vysloviť záver o porušení čl. 1 a čl. 4 ods. 4 všeobecných ustanovení listiny.

Na základe opísaných dôvodov ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde o odmietnutí sťažnosti ako zjavne neopodstatnenej tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia, pričom ostatnými návrhmi sťažovateľa (t. j. návrhom na zrušenie napadnutého uznesenia, návrhom na priznanie finančného zadosťučinenia a na úhradu trov konania) už nebol dôvod sa zaoberať.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. júna 2012